

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• F O R R E L I G I O N O G K U L T U R •

75. ÅRGANG

20. APRIL 1963

A V I N N H O L D E T :

«SPØRSMÅL 7» (LEDER) - OM KUNSTENS BRUK I KIRKEN - TANKER OM BØNNEN - FILM - BLIKK PÅ TIDEN - ET BREV FRA SIGRID UNDSET - NYTT FRA UTLANDET

NR

8

NESTE NUMMER UTKOMMER 4. MAI 1963

Bladet ST. OLAV

i løssalg:

GRUNDT TANUMS BOKHANDEL
Karl Johans gt. Oslo

UNIVERSITETSBOKHANDELEN
Blindern

FRANCISKUS-SENTRUM, BERGEN

V. Torvgt. 9.
Tlf. 30 416.

Katolsk opplysnings-
og lesesentrum.

Åpent hverdager
kl. 10—13, 16—20.
Lørdag kl. 10—12.30.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	} Oslo
Bispegården	
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	
St. Dominikus kirke	
Lunden Kloster	} Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem	
Sta. Katarinahjemmet	} Bergen
St. Franciskus Kirke	
St. Franciskus Hosp.	
St. Pauls Kirke	
Vår Frue Kirke	
Marias Minde	} Tromsø
St. Franciskusøstrenes Moderhus	
Øyenklinikken	} Trondheim
St. Josephs Hosp., Drammen	
St. Torfinns Klinik, Hamar	} Tønsberg
St. Elisabeth Inst.	
St. Mikael's Kirke	} Hammerfest
St. Mikael's Prestegård	
St. Theresia kirke	} Hønefoss
St. Franciskus Hosp.	
St. Magnus Kirke	} Lillestrøm
St. Magnus presteg.	
St. Elisabeth Hosp.	} Trondheim
Vår Frue Kirke	
Bispegården	} Trondheim
St. Olavs Kirke,	
Bispegården	} Tønsberg
St. Olavs kirke	
St. Olavs Prestegård	} Tønsberg
St. Olavs Klinik	

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 41 79 80

ATHOS

Et skjønt verk om det tusen år gamle ortodokse munkesamfunnet i Grekenland.

228 s. med 143 helsides illustrasjoner, derav 65 farvefotografier, med grammofonplate kr. 73.50 uten » » 60.90

ST. OLAV BOKHANDEL

Akersv. 5, Oslo
Tlf. 42 31 70

Yngre universitetslærer

søker hybel ell. liten leilighet fra mai i år, helst Oslo vest ell. omegn.

Henv. Dominikanerne, Neberggt. 15, Oslo. Tlf. 55 07 71.

MARIAKONGREGASJONEN, OSLO

Onsdag 1. mai: Medlemmene tar del i maiandakten i St. Olavs kirke kl. 19. Deretter samvær i Foreningslokalet.

Fru Nylund kåserer om «Norsk bonde-sølv og søljer».

St. Hallvard Kameratklubb

har møte hver torsdag kl. 19.30 i Urtegt. 29, Oslo. Tlf. 68 08 68.

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Urtegt. 29 II, tlf. 68 08 68.

Kontortid 12—13 hver dag unntatt lørdag.

LEGMANNSRÅDET

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

OSLO KATOLSKE MENIGHETSPLEIE

Kontortid hver onsdag kl. 11—13.

Akersv. 5, Oslo.

LITURGISK KALENDER

SØNDAG 21. APRIL (Hvitesøndag): Ep. 1. Johs. 5, 4—10. Ev. Johs. 20, 19—31. Mandag: Soter og Cajus, paver og mart. Tirsdag: Ferialdag. Onsdag: Fidelis av Sigmaringen, mart. Torsdag: Evangelisten Markus. Fredag: Cletus og Marcellinus, paver og mart. Lørdag: Peter Canisius, kirkel. og bekj.

SØNDAG 28. APRIL (2. søndag etter Påske): Ep. 1. Pet. 2, 21—25. Ev. Johs. 10, 11—16. Mandag: Peter, mart. Tirsdag: Katarina av Siena, jomfru. Onsdag: Josef, arbeidernes vernehelgen. Torsdag: Athanasius, bisk. og kirkel. Fredag: Ferialdag. Lørdag: Monika, enke.

SØNDAG 5. MAI (3. s. e. Påske): Ep. 1. Pet. 2, 11—19. Ev. Johs. 16, 16—22.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER

OSLO KATOLSKE BISPEDØMME:	Stille	Høy-
	messe	messe
OSLO: St. Olavs kirke, Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 m.eng. pr.	11.00
St. Hallvards kirke, Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neberggt. 15, tlf. 55 07 71	8.15-9- 11.30	10.00
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21	—	8.30
Grefsen kapell, Gladsvei 23, tlf. 212355	—	9.30
Lunden kloster, Trondheimsv. 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 2209	8.00	10.45
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 15 410	8.00 9.00	10.30
Vår Frue kirke, Helleveien	—	9.30
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongensgt. 9, tlf. 1438	8.30	10.45
HALDEN, St. Peters kirke, Kristian V.s pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvgaten 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: St. Theresia kirke, Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: St. Ansgars kirke, Kirkegaten 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: Mariakapellet, Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: St. Mikael's kapell, Ryggeveien 24	—	11.00
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
STABEKK: Maria Kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.30
STAVANGER: St. Svithun kirke, Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
SYLLING: St. Hallvards kapell, tlf. 84 90 28 (Drammen)	—	—
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	—	10.45
St. Olavs kapell	8.00	
TRONDHEIM APOSTOLISKE VIKARIAT:		
TRONDHEIM: St. Olavs kirke, Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 221	8.30 19.00	11.00
St. Elisabeth Hospitals kapell, Ila, tlf. 21 670	6.30	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegaten 5, tlf. 2779	8.00	11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 1100	8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, tlf. 7558 Mariabeimen, Nørve, tlf. 7184	8.30	11.00
DET APOSTOLISKE VIKARIAT FOR NORD-NORGE:		
TROMSØ: Vår Frue kirke, Storgaten 94. Biskopen og prestegården tlf. 3604	8.15	10.30
St. Elisabeth hospital, Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: St. Eysteins kirke, Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Elisabeth Inst. St. Mikael's kirke, Strandgt., tlf. 1392	8.00	10.30
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Pater Hallvard Rieber-Mohn O.P., pater Erik Gunnes O.P.
Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo NV.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagssiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21

„SPØRSMÅL 7”

Denne gang skriver vi om en film ikke bare i vår film-spalte, men på lederplass. En usedvanlig film, en av dem som plager en på den rette måten. «Spørsmål 7» — den tyske filmen som hadde premiere i Oslo 2. påskedag — er som filmkunst betraktet en bra og hederlig middelhavsfarar, ikke mer. Dens mange internasjonale priser har andre årsaker: Det er et verk som ved sitt tema og sin vederheftige, menneskelige appell gjør en lysvåken overfor noe vi er i ferd med å glemme, godt hjulpet av den almene likegladhet i norsk radikalisme når det gjelder de kristnes kår bak jernteppet.

Da den danske filmen «Dilemma» — en dyktig og avslørende skildring av rasehatet i Sør-Afrika — nylig ble vist i Oslo, manglet det ikke på oppfordringer og påminnelser om hvor viktig den var. *Apartheid*-politikken har avfødt protester og boikotter og aksjoner i norsk offentlighet — vel og bra.

Men Øst-Tyskland? De kristnes bitre og tragiske kamp for sin og sine barns sjel og frihet, så forbløffende lik vår egen kirkekamp under siste krig, har stort sett vært «spesialstoff» i norsk presse og kringkasting — henvist til den kristelige bås. Samvittighetstvungen, indoktrineringen, overgrepene mot foreldreretten i Øst-Tyskland har bare vakt matt interesse. Ingen protester, ingen solidaritetserklæringer, ingen telegrammer, ingen student-resolusjoner, ingen avbestilte festivalreiser, ingen boikottaksjoner — det vi vet. Dobbelmoralen hos norske humanister er forlengst solid grunnfestet.

Bildet her nederst på siden er fra filmens åpnings-scene: Den lutherske sognepresten i en øst-tysk småby, Osterstadt, føres bort og fengsles. Han er bare én enkelt i en hel serie, «Spørsmål 7» handler om hans efterfølger i embedet, og hans spesielle vei til det samme fengsel. Pastor Gottfried har en 15 år gammel sønn, Peter, musikalsk begavet. Filmen skildrer de lokale kommunistiske pampenes krig mot presten og alt hva han representerer. Deres våpen? Sønnen. Slagplass? Skolen, lekeplassen, kirken, overalt. Det er dét ordet betyr: *Totalitær*. Nøkternt, dokumentarisk, stille og alvorlig følger så den detaljert fortalte drakampen — egentlig nøyaktig det som ville ha skjedd i tusener og atter tusener av norske hjem dersom Hitlers «nyordning» hadde seiret. I Ulbrichts Øst-Tyskland har de samme folkene og kref-tene og metodene seiret. Farven — rød eller brun — er her helt en bisak.

Her lokkes og trues, med faner og trommer, stipendier og festivaler for å skille gutten fra faren og hjemmet og hans egen tro. Skolen stiller femtenåringene kniven på strupene gjennom spørre-skjemaer om deres «forhold» til den nye tid. Spørsmål 7 er nettopp Judas-spørsmålet — der bare klar vold på egen samvittighet og overbevisning åpner noen vei til fremtid og utdanning. Et press som både under jernhånden og silkehansken antar de mest gemene og opprørende former: Dette er ikke engang noe så presist som et anslag mot troen. Det er i all enkelhet et anslag mot mennesket.

Er det faktisk så ille i Øst-Tyskland? Ja, så ille er det. Kristenledere har visst det i årevis, og noen av oss har fått det grundig bekreftet gjennom tallrike, uavviselig sannferdige rapporter ganske nylig. Men vi er ikke så overbevist om at det store publikum her hjemme egentlig har oppfattet det, så klart og hjertetyngende som det fremgår av denne filmen. Norsk indignasjon har stort sett tatt andre og alltid de samme veier: De sorte i Alabama og Sør-Afrika, algirerne i franske fengsler, diktaturenes fiender i Spania og Portugal har nydt dens bevåkenhet. Oftest med rette. Men unektelig påfallende og uhyggelig ensporet.

Når dette skrives er det umulig å si hva mottagelse norske kritikere gir «Spørsmål 7». Men mon for eksempel en radikal middagsavis trykker oppfordringer til å gå mann av huse? Eller bevilger seg en smule indignasjon på egne vegne, over hva filmen kan fortelle? Våre lesere kan jo selv ta møyen med å slå opp svaret på det. Det er faktisk viktig: «Spørsmål 7» er nemlig et spørsmål også til oss.

Øst-tyske kristne trenger nok ikke så sårt til vår sympati og forståelse som vi, i et fritt og demokratisk land, trenger til å respektere og forstå oss selv. Og her stiller

(Forts. neste side)

Politistaten, samvittighetstvungen, ensrettingen, kampen om barnas sinn er ikke langt borte — bare noen flyturer.

OM KUNSTENS

SAMTALE MED

ØRNULF RANHEIMSÆTER

Han er såvisst ingen ukjent mann for «St. Olav»s lesere — engang iblant har vi trykt hans prosa, som hører til den beste våre spalter overhodet har kjent under de snart 75 år de har løpt gjennom trykkpressen. Mange av våre lesere i Oslo har også møtt ham som en beåndet foredragsholder i Katolsk Forum.

Ørnulf Ranheimsæter er Skiensmann, i litteraturen må jo det sies å ha de beste forbilder. Han tok artium det året den annen verdenskrig brøt ut. For en så pennesfor begavelse ville en trodd at litteraturen eller journalistikken måtte friste sterkt, men skribenten i ham har ikke desto mindre alltid vært tuktet av en bildende kunstner. Og når en ser hva tegneren og bokkunstneren Ranheimsæter får til, vet en ikke hvor en skal snu seg: Til hans essays eller til hans grafiske blad. I virkeligheten er der, selv for det nakne øye, en dyp harmoni og sammenheng mellom dem. Det eftertenksomme, avveide og kontemplative drag i alt han skriver har sitt tilsvarende uttrykk i en illustrasjonskunst der alt hviler i mild, varm frodighet og klassisk fylde og ro.

Han har tilbragt adskillige år på Tegneskolen, først som elev, dernest som lærer. Han har studert ved Kunstakademiet og han har — som kunstnere skal — vært utenlands på studiereiser. De som har hørt foredragsholderen Ranheimsæter vet om hans sjeldne evne til å sette et kunstverk inn i dets åndssammenheng og dets forutsetninger i menneskesinnet — som i hans fengslende utsyn over Madonna-kunsten i Vesterlandene. Da han i 1953 ble opptatt i den katolske kirke var det bare konklusjonen på en årelang modningsprosess, en vekst inn i det absolutte, som en forankring både for mennesket og kunstneren.

Året etter utga han essaysamlingen «Om tro og vantro», som gjorde våre profan-humanister så rasende og førte

til en så amper debatt, at det måtte være en meget vesentlig bok. Det var det da også — en av dem som blir stående, og som en stadig vender tilbake til. Ikke bare handler den om vesentlige ting, men den er så gjennomtenkt og velskreven at den tåler hva få av bøkene i vår bokhylle tåler: Gjentagelsen. Fromhet, logikk og skjønnhetssans inngår her en merkelig harmonisk forening — tilsatt en elskelig ironi og humor som kan minne om G. K. Chestertons, men som er mindre sprelsk og iherdig. Hvor mesteren ler en buldrende latter, smiler disippelen diskret i munnvikene.

I 1958 bidro Ranheimsæter med et oppsiktvekkende godt bidrag til en ofte platt og overflatisk debatt: Essayet «Kunstneren og hans etiske ansvar» i samlingen «Den ansvarsfulle frihet».

Ellers er han et vanskelig intervju-objekt, men av uvanlige årsaker: I alt det interessante som denne lavmælte mann lar seg avlokke under en samtale, der tankeforbindelsene får løpe fritt, sitter intervjueren tilbake i valgets kval og begrensningens altfor bitre nødvendighet.

Denne samtalen dreier seg egentlig om den moderne kunsts bruk i kirken. Utstillingen «Kunst og rabbel», og debatten omkring den, understreket bare hvor bortkommet mennesker i dag ofte føler seg når det gjelder å gripe kvaliteten og åndsinnholdet gjennom et formsprog som er dem uvant eller fremmed. Det ble utgangspunktet for noen tanker over hva mange av våre lesere nok har følt i moderne kirker ute og hjemme.

«St. Olav» spør. Ørnulf Ranheimsæter svarer.

Vi sitter i Dominikanernes taleværelse etter høymessen — han ofrer søndagsturen for det gode formål. Når en stiller spørsmål, lytter han så det merkes, når han svarer ser han avvekslende opp i et hjørne oppe ved taket eller ned i et hjørne borte ved døren mens han nøye filer til svaret.

VI: Hva mener De er forutsetningene for at moderne kunstnere skal kunne tale til oss innenfor kirkekunsten, også gjennom uttrykksformer som er uvante for oss?

HAN: Det er selvsagt slik at dette å være vokst opp innenfor en religiøs tradisjon med utarbeidede former,

en film som «Spørsmål 7» oss med ryggen mot veggen: Mon ikke dens skjebne i norsk opinion, nettopp når dette leses, gir et nokså godt vink om gehalten i vår noe selvbevisste humanisme?

Norske menneskevenner er nemlig oftest partiske — meget partiske. Vi er for vår del ikke så imponert av folk som overfor forfølgelsen og uretten i verden bare varmer opp venstre hjertekammer. Og vi beklager dypt den betraktelige reduksjon i kvalitet norsk humanisme har gjennomgått siden en Fridtjof Nansens dager, når vi hører og ser folk, ikke minst ungdommer, som demonstrerer for «sine» forfulgte og piper til eller tier ihjel informasjonen om andres. Både etisk og tankemes-

sig er det egentlig prostitusjon å ville tvinge noe så verdifullt som opprøret mot vold og overgrep inn i parti-gjengeriets og ensidighetens kyniske kompromisser.

Vi synes at noen av dem som ser skjævt til kirke og kristendom allerede her hjemme, sammen med noen av dem som ivrer mest for et temmelig uforbeholdent «kulturelt samkvem» med DDR og andre jernteppe-land, burde se «Spørsmål 7». Kanskje ville de, som oss selv, føle seg sinte og kvalme etterpå, over hva mennesker tror og mener de har lov til å begå mot medmennesker i politikens navn. Kanskje vil de endog oppdage et paradoks som vi unner dem av hjertet: At det kan være meget sunt å føle seg uvel.

HRM.

BRUK I KIRKEN

ØRNULF RANHEIMSÆTER

kan føre til lukkethet mot nye verdier. Men jeg tror allikevel at nettopp en slik tradisjonsforankring — så sant den bevarer åpenheten mot troens *levende* kilder — kan tjene som en «inngang» i uvante tolkninger. Det er jo slik at den moderne profane kunst kan forvirre oss også av den grunn at den avspeiler isolerte personligheter og et verdensbilde som muligens er oss fremmed. Men i den moderne kirkekunst anvendes jo det formspråk på et område vi er felles om, og til en viss grad bevandret i — gjennom Kirkens liturgi og forkynnelse, dens salmer og kontemplative skrifter. Dersom vi eier et virkelig fasettert og levende kjennskap til en person, følger vi lettere med i divergerende tolkninger av ham, og slik er det min tro at folk som har et levende forhold til Kirkens liv og tro, eier en nøkkel til nye kunstneriske utsagn. Man ser stadig folk akseptere det moderne glassmaleris abstrakte meditasjoner fordi det er noe de finner seg igjen i, midt i det ukjente formspråk. Eller ta en maler som *Rouault*. Hans bilder er vel ikke så svære å begripe, men dersom en såvidt radikal maler er blitt så alment godtatt som kirkekunstner, er det vel fordi folk aner at hans brutalt forklede form er en absolutt forutsetning for å skildre nettopp den formørkede og skjendede Kristus som vår tid kjenner som sin egen.

Vi er alle vanemennesker i oppfatningen av hva som er vakker — det nye og uvante krever åpenhet, allerede i den profane kunst. I kirkekunsten burde troens mennesker ha en særlig vei til å fatte nye uttrykk og former.

RELIGION OG RELIGIØSITET

VI: Et kristent eller «religiøst» motiv er da ikke nok til at verket regnes som kirkekunst?

HAN: Selvsagt ikke. Verket må være sentralt kirkelig inspirert, utledet av troens virkelighet. En må skille mellom religion og «religiøsitet». Begrepet religiøsitet rommer jo så mangt. Man har sagt at der er to slags tro i verden. Den ene ser solen som symbol på påskefesten, den annen ser påskefesten som et symbol på solen. Grovere sagt: Den første ser solens seir over mørket som en slags naturlig spelling av Kristi seir over døden. Den annen betrakter fortellingen om Kristi seir over døden som en symbolsk beskrivelse av livets og naturens seirende krefter, og det er klart at det er en av grunn mellom disse tolkninger av én og samme begivenhet. Vår tid har langt på vei mistet troen på kristendommen som overnaturlig åpenbaring, men lever stadig i en kristen begrepsverden, og derfor blir dette en nærliggende fristelse: Man tar ord og symboler hentet fra den kristne åpenbaringssammenheng og bruker dem som mystisk kroning på fenomener av vitalistisk, humanistisk eller naturreligiøs karakter. Forskjell i innstilling og intensjon bak et verk blir altså helt avgjørende, og det tjener til almindelig forvirring om man forveksler en slik naturreligiøs parafrase over kristne begreper med et forhold til troens mysterier.

VI: Som når enkelte altertavler gjør Kristus til sentrum for en slags lys- og livsdyrkelse?

HAN: Ja, for eksempel. Slikt kan sikkert bli kunst på sitt eget plan, det uttrykker bare ikke den bærende dimensjon i troens verden, og det har intet med dommesyke å gjøre om man bestrider dets berettigelse i en kirke. Et enda klarere eksempel på fenomenet jeg sikter til, er *Edvard Munchs* «Madonna». Det er stor kunst, men plasér det ved siden av en klassisk «bebudelse», og man ser det som skiller. I *Vår Frue* ser vi et menneske som — kysk og våken — samtykker i og underordner seg en henvendelse «utenfra» — fra en transcendent Gud; hos *Munch* ser vi kvinnen overgitt til oppfyllelsen av livets iboende vilje. Det dreier seg om helt andre ting, selv om det stadig dreier seg om høye ting.

VI: En har jo ofte diskutert om hvorvidt en ikke-troende kunstner kan lage kristen kunst. Av de store franske fra siste generasjon var *Georges Rouault* som kjent fromt troende kristen, mens *Henri Matisse*, som også skapte kirkekunst, sto i et nokså fjernt og knapt almenreligiøst forhold til kristentroen, hans personlige fromhet ufortalt. Hvem av de to ville De si har gitt det mest dekkende uttrykk for det kristne trosinnhold i sin kunst?

HAN: Man kommer vel vanskelig fra at en *Rouault* i sin kunst står intimest knyttet til de grunnleggende frelsessannheter, syndens, lidelsens, soningens og tilgivelsens hemmeligheter. Det gjelder selv hans profane bilder. *Matisse*s billedverden bærer seg selv, så blottet for patos og smerte, så fylt av avspenning hvile, lys og klarhet at den likesom ikke har frelse behov. Her er ikke

(Forts. n. side)

sprekker etter fall og skygger av død, og nettopp dette har vel vært et problem for mange når man skulle følge ham over på det religiøse felt. — Hans Madonna i Vence er jo så diskret holdt, nærmest hieroglyfaktig i karakteren, og derfor står den åpen for mange tolkinger. Men jeg husker at mitt umiddelbare inntrykk var at denne kvinnen sto mer for meg som «jordens søster» (hvilket for såvidt også er et av hennes æresnavn) enn som frelserens mor, og skal jeg møte en madonna i ordets fulle teologiske forstand må jeg nok søke annetsteds. Det som mest betar meg ved Vence — jeg kjenner det bare fra bilder — er selve den lysende uegennyttige renhet som står fra kapellet som helhet — en gjennomlyst blomst — og det spør om ikke Matisse kan minne oss om at det kristne i kunsten har en videre radius enn vi gir det — dersom vi innskrenker det til frelsesmysteriet som isolert størrelse. Troen omfatter jo også første artikkel — om Skaperen — og noen har vel fått det som sin spesielle oppgave å kvittere for lyset og blomstene.

FRA TINGENES VERDEN

VI: Ville De si at en på forhånd kan utelukke en kunstner fra å skape kirkekunst?

HAN: Mange erfaringer har vel lært oss å være forsiktige her. Ta den kjente franske maleren *Fernand Léger*. Hans formspråk har lenge stått som identisk med den avsjelede og golde maskinkultur. Det er en kunst av brutal tinglighet, en fantasi om kraner, rør og muttere, blottet for «religiøse» overtoner. Men denne samme Léger har altså laget en serie glassmalerier over Kristi lidelse. Motivene er lidelsens verktøy — naglene, søylen, tauet, edikksvampen, spydet, og her kan det synes som et formspråk utarbeidet med et helt annet sikte, plutselig «døpes». Uten denne lange neddykning i en verden av hard saklighet, hadde han umulig kunnet gi et så rystende bilde av den tingverden Skaperen knuses mot i sin pasjon.

VI: Hvorfra kommer all villreden overfor moderne kirkekunst?

HAN: De må huske på at det er ikke så lett å bevare likevekten i den situasjon som er vår. På den ene fløy må troens mennesker verge seg mot å få kristendommen kunstnerisk tolket gjennom en slags utflytende natur-

Messehagel tegnet av Matisse. (Vence.)

religiøsitet som har en altfor løs forbindelse med kristentroens mysterier. På den andre fløy må kristenmennesket ta seg i vare for å innta en bornert holdning overfor ekte og god kirkekunst som bare gjennom sitt uvante formspråk støter an mot spissborgerens angst og uvilje overfor det nye. En kan ikke vente at alle skal kunne skjelve her.

VI: Er ikke dette et helt nytt problem?

HAN: Når man har for øye kunsthistoriens uavlatelige stilskiftninger og samtidig minnes menneskenaturens treghet og ulyst ved forandringer, kan man vel nesten regne ut at dette må være en konflikt som gjentar seg. Jeg har lest — husker dessverre ikke hvor — at der i kunsthistorien fins skriftlige advarsler fra enkelte kirkefyrster mot den frembrytende renessanses «legemlige» kunst. Det de advarte mot er billedfremstillinger som forleder beskueren til å stanse foran de malte ting som illusjonære størrelser — en kunst som svikter kirkekunstens sakramentale sikte: å peke mot en realitet bakfor tingene. Ut fra vårt synspunkt forekommer deres betenkelighet rimelig — våre besteforeldre ville funnet den tradisjonsbundet og reaksjonær.

SMAK OG BEHAG

VI: Det heter jo så tolerant at «smak og behag» er hevet over diskusjon. Men noe er da objektivt dårlig — er ikke for eksempel det 19. århundre en eneste ørken på kirkekunstens område?

HAN: Tja. Det er jo vanlig å nedvurdere det 19. århundre nokså massivt, og jeg skal villig innrømme at jeg har vanskelig for å finne mange positive trekk. Men en viss varsomhet i våre dommer kan kanskje være på sin plass. Man er aldri så verdiblinde som overfor de umiddelbart foregående generasjoners produkter, og man skal i det hele ta seg i vare for å lage en altfor snever patentmodell for hva som er «ekte» kirkekunst og «sann» fromhet. Åpenbaringsens sannheter utgjør jo et vidt spektrum. Vi kan akseptere dem alle i troen, men vi makter bare å oppta i oss og reagere vitalt på enkelte av dem, og denne sensitivitet varierer fra individ til individ og fra tidsrom til tidsrom, og det er alltid fristende å kalle sin spesifikke nærsynthet «en konsentrasjon om det vesentlige». Det er for eksempel lite rimelig at en generasjon snørt i en puritansk angst for legemet, kan komme i noe virkelig forhold til læren om kjødets oppstandelse, — de vil forskyve det til fordel for et oppbyggelig bilde av åndens seier over materien. — Ta nå en maler som Rubens. Av våre åndelige besteforeldre ble han ansett som en profan og mildt vulgær legemsdyrker. Og så står plutselig Claudel der og fremhever nettopp ham som en tolker av den «inkarnerte» menneskelighet Gud vil frelse, en lovprisen av det kjød og det blod som han selv har kledd seg i. Også barokken i sin almindelighet — ofte ansett som en «teater og illusjonskunst» — er i ferd med å gjenoppdages som gyldig uttrykk for visse aspekter av den kristne tro.

Slikt kan mane til ettertanke, og man gjør klokt i å regne med at der også av det forrige århundres fromhetsliv kan ha utfelt seg ekte verdier. Det er ganske interessant å iaktta hvordan man i vårt land begynner å nærme seg med en viss pietet en quasigotisk kirkebygningskunst som man bare for en menneskealder siden gjerne så rasert en bloc, men hvor man nå gradvis begynner å skjelve kvaliteter. Her som overalt må vi vokte oss for puristens fristelse: å rasere forblindet av et prinsipp.

I våre dager er det en sund og forklarlig reaksjon mot det billig prektige, det smakløse og det overlessede, men

(Forts. neste side)

Tanker om bønner

«Allmektige Far, det har behaget deg å knytte din allmakt til dine barns bønner.»

I denne enkle setningen som selv er en del av en bønn ligger liksom nøkkelen til en av de store hemmelighetsfulle oppgaver Gud har gitt oss: at våre ufullkomne og haltende bønner for andre ikke bare blir hørt, men er gitt en meget stor rolle i det mystiske fellesskap som binder oss alle sammen i godt og ondt. Ikke fordi vi fortjener en slik glede, eller fordi vi er sterke eller modige eller ekstra fromme, men simpelthen fordi *Han* vil at det skal være på den måten.

I Pius XII's hyrdebrev om *Kristi mystiske legeme* står det et sted:

«La oss da følge Kristi eksempel og daglig be til høstens Herre, at han vil sende arbeidere til sin høst. La oss sammen alle daglig bestorme himmelen med våre bønner og gi alle Kristi mystiske legemes lemmer Gud i vold, først og fremst biskopene som i særlig grad er betrodd omsorgen for sine stift, dernest prestene og ordensfolkene...»

Og like etter::

«Ingen del av dette høyverdige legeme må glemmes i denne vår felles bønn. Især skal vi tenke på dem som rammes særlig hårdt» her på jorden og de døde «som lutres i skjærsilden. Vi må heller ikke glemme våre katekumener...»

«Vi ønsker også brennende at denne vår felles bønn, båret av kjærlighet, må omfatte dem som ennå ikke er blitt opplyst av evangeliets sannhet og derfor ennå ikke har funnet inn i kirken.» ... og «dem som ved ulykksalig splittelse i tro og styre er skilt fra Oss»...

Og avsnittet slutter med disse ordene:

«Vi må ennå en gang oppfordre alle til å elske vår gode moder Kirken med virksom og inderlig kjærlighet. La oss daglig ofre våre bønner, arbeide og lidelser til den evige Far for dens ve og vel og frodige vekst — hvis da den menneskelige families frelse ligger oss på hjertet, den familie som Kristus har forløst med sitt blod. Nå da jagende skyer formørker himmelen (skrivelsen ble sendt ut i 1943) og hvor avgjørelser, skjebnesvangre for hele

menneskeheten og for Kirken forestår, la oss da overgi oss og alt vårt til barmhjertighetens Far og si: Vi ber deg, Herre, se ned til din familie, for hvilken Vår Herre Jesus Kristus ikke betenkte seg på å overgi seg i bødlenes hender og underkaste seg korsets pine.»

De siste linjene er kirkebønnen i den stille uke.

(Forts. neste side)

Kirken er en stor bønnens familie.

det må ikke få oss til å glemme at der finnes en rikdom og en praktutfoldelse som er legitim.

PRAKT I KIRKEN

VI: Har De sett de overdådige messehaglne Matisse har tegnet til kapellet i Vence?

HAN: Ja, de har en frihet og en suverenitet som det må være meget å lære av. I det hele tatt — prakt. Har De tenkt på at Kirkens liturgi vel i dag er det eneste sted i tilværelsen hvor prakt fornemmes som noe riktig og berettiget. — Det er klart at ytre pomp som bedøvelsesmiddel og reklame intet har i den kristne kultus å gjøre. Men der fins en prakt som ikke legges omkring tingen for å gjøre den imponerende, men som ledes ut av

tingen, som en refleks av tingens eget betydningsinnhold. Gjenstanden blir rik fordi den først er meningsmettet. I den forstand har liturgien ubegrenset dekning for sin utfoldelse. — Det slo meg under bispevigselen forleden: Her satt man og så den eneste kroningsseremoni som i vår sivilisasjon stadig tas fullt alvorlig, der hver ting taler som tegn og har sin reelle verdi som uttrykk for fullmakter og myndighet ovenfra, salving, kroning, intronisasjon.

Det er ikke vanskelig å forstå at vår tids kunstnere og arkitekter — uansett tro — kjenner dragingen fra kirkebygget. Alle de andre store oppdrag i det moderne samfunn begrunnes ved sin funksjon. Kirken er det eneste rom vi kjenner som er et virkelig forbeholdt rom — uendelig gyldig selv når det står tomt!

Vi skal be for hverandre fordi Gud har knyttet sin allmakt til vår bønn. Og det skjer slik fordi Han har villet det, og det skjer oftere enn vi aner selvfølgelig. Vi ber for en fremmed eller en kjent, og det finnes noen øyeblikk hvor vi liksom får vite at Gud bøyer seg over den vi har bedt for. Det er en oppdagelse som lett fører oss inn på tåpelige tanker om vår egen betydning.

For selvfølgelig er det farer i dette å be «for synderne». Risikoen består i å betrakte seg selv som rettferdig, å dømme andre ut fra Guds synspunkt. Risikoen består i ikke mer å føle seg solidarisk med menneskene, men liksom fariseeren å tro at man er på samme side som Gud og av en annen klasse enn tolderer. I pater Martin Drouzys innledning til boken om «den lille» Thereses liv står det, at hun var for realistisk til ikke å forstå denne risiko. Og for henne blir da også det å elske Gud og å få andre til å elske Ham, ikke to mål som forfølges parallelt. Det blir ett og samme mål.

Alt er nåde, også det å kunne gå inn i Guds tjeneste og be for andre. Ikke bare når vi en eller annen gang hører om mennesker som er i store vanskeligheter, men regelmessig og skjult. Fordi vi er knyttet til hverandre, vi til de ukjente og de til oss. Våre nærmeste, våre venner og motstandere og fiender, kjente, ukjente, tusener som vi ikke aner navnet på engang, folk vi aldri vil få se.

Og samtidig huske: vi er ikke noen elite. Vi er Guds fillesamlere på denne fronten kanskje. Akkurat som i abbé Pierres hus hvor fillesamlerne, de ynkeligste, i virkeligheten er satt i første angrepsbølge. Og det er det vidunderlige i Guds plan.

Vi må lære av dem som har erfart disse hemmelighetene før oss. En ordenssøster sitter på undergrunnsbanen i en av Europas storbyer. Trengt mellom travle, slitne mennesker ber hun: jeg kan ikke tale til dem om Deg, men jeg kan da i det minste tale til Deg om dem.

Kanskje det vil bli den veien vi skal gå, mange av oss. Tilbake til kildene, og så ut blant menneskene i et bevisst bønnens apostolat. Ikke ute blant menneskene i første omgang for å gjengi direkte det vi har lært, men for, *ved hjelp av det vi har lært*, å be og be og be for de tusener som omgir oss hver eneste dag.

Ordenssøsteren på tunnelbanetoget ber: «Den vanlige turen uten å skifte tog, femogtyve minutter uten forpliktelser av noen art, jeg skal ikke foreta meg noe som helst, jeg må kunne finne fullstendig fred. Søk fred og jag etter det, sier psalmisten, avis ganske rolig bekymringene, unngå enhver tom og uvedkommende beskjef-tigelse.»

Det er rushtid, toget er fullt, folk står helt inn i kupeen, luften er varm og tung.

«Likevel, Gud er her. Jeg lukker øynene. Gud bor i meg. Den Allmektige er her, og jeg visste det ikke. Dette sted er hellig. Verdens Herre, jeg står ansikt til ansikt med deg. Midt blant denne flokk av mennesker er jeg i din nærhet, i uberørt ensomhet. Alene med den eneste Gud.»

Hun avbrytes, en dame trenger seg forbi henne med mange pakker, unnskyld, flere mennesker kommer på, nye ansikter. . .

«Hvordan skal jeg finne tilbake til min bønn. Å, det er jo egentlig likegyldig, jeg er her mellom alle disse menneskene for å være deres utsending hos Ham. Gad vite hvor mange passasjerer det er på et slikt tog, og hvor mange av dem som kjenner deg, Herre? Hvorfor har du ikke gitt alle mennesker den glede, det lys og den visshet som du har skjenket meg, den troens gave som du har

gitt meg helt gratis? Du som er verdens dommer . . . forbarm deg over dem. Alt tilhører jo deg, gi dem dine gaver. Gi dem å kjenne og elske deg. La deres øyne se litt av ditt lys. Gi dem lengsel etter livet, tørst etter sannhet, gjør dem åpne overfor kjærligheten.

Alle goder tilhører deg, la dem strømme ned over disse mennesker som er meg så nær her. Herre, du har satt meg midt blandt dem nå i aften, for at jeg skal be til deg for dem. Hør min bønn, gi det du ønsker at vi skal be deg om.»

Og siden:

«Din Sønn er kommet for å bringe ilden og hans høyeste ønske er at den skal brenne, men alle disse mennesker har, tyve århundrer senere, aldri fått vite at der er noen ild og noe lys. Din enbårne Sønn er død for to tusen år siden for at de skulle ha livet, og de vet det ikke engang. Jeg ville gjerne si det til dem med det samme, til mannen ved siden av meg og kvinnen overfor meg, forkynne dem det glade budskap, at Kristus er oppstanden. Men det er umulig. Dessuten går de kanskje av på neste stasjon. Og jeg vet ikke om jeg vil klare å finne de rette ord . . .

Men kan jeg ikke tale til dem om deg, så kan jeg da i det minste tale til deg om dem. Av hele mitt hjerte ber jeg til deg for dem. La dem få kjenne deg, deg og den du har sendt, Jesus Kristus. Vær ikke taus, o Gud, jeg slipper deg ikke uten at du velsigner dem. Allmektige Gud, det har behaget deg å knytte din allmakt til dine barns bønn.»

Vi må be for andre. Vi må danne et fellesskap i bønn — for andre. Og her står vi midt i vår situasjon. Den som skriver dette er én som selv ofte glemmer endog Angelusbønnen vår, i alt maset vi daglig rotes inn i. Men slike vanskeligheter kan ikke holde oss tilbake. Vi må nødvendigvis være litt ubeskjedne, fordi vi vet hvor svake og vinglete vi er og hvor barmhjertig og kjærlig Gud er mot oss. Det er derfor Therese av Lisieux minner oss så sterkt om vår helliggjøring, ikke noe mindre.

Er vi klar for en slik fordyppelse av vårt trosliv? Et fellesskap i bønn og enkle regler? Med det siktepunkt at det skal forme oss til den tjeneste vi skal utføre ute i verden, hver for oss og likevel sammen?

Vi vet jo at de som ikke kjenner Ham, er avhengige blant annet av at vi ber for dem. Gud vil gi dem sin kjærlighet, men har igjen knyttet sin allmakt til sine barns bønner. Forstå det rett. Det er et ganske stort og forferdelig ansvar med en gang vi ser det. Forferdelig hvis vi ikke skjønnte at det er Hans vilje at noen må gjøre dette. Og gjøre det med stor glede.

Jeg har skrevet om igjen en del ganger det siste jeg vil si, og det er blitt færre og færre linjer for hver gang tror jeg. Det er ikke noen mening i at jeg allerede nå tenker høyt om hvordan vi kan sette slike drømmer ut i livet, det kan til og med hende at for få er enige. Men jeg har en merkelig følelse av at mange forstår meg. I våre dager byttes verdens trehjulssyklus ut med måneraketene, vi opplever nesten hver uke nye tekniske underere. Men samtidig dør millioner av sult hvert år og aldri før har menneskene kanskje vært så redde for fremtiden. Vi er nødt til å møte utfordringen fra denne forunderlige farlige og spennende verden.

Vil ikke da etter hvert fler og fler katolske legfolk søke sammen, ikke nødvendigvis for å leve under samme tak, men for å leve under samme regel? I et synlig fellesskap som binder og i siste instans frigjør?

Det fellesskapet må først og fremst virkeliggjøres i vårt bønneliv.

«Filmen tydeliggjør på en overbevisende måte de grunnleggende karaktertrekk i den europeiske sivilisasjon, slik som de er uttrykt i erklæringen om menneskerettighetene.»

(Fra uttalelsen i forbindelse med Europa-rådets prisbelønning av «Spørsmål 7».)

Den tyske filmen «Frage 7» (se også lederen i dette nr.) er et rystende og vekkende dokument. Den er produsert av Det lutherske filmforbund (ved *Lothar Wolff*) og teller også to katolske priser blant sine mange utmerkelser. Medprodusent er *Louis de Rochemont*, mannen som laget «Windjammer», den overdådige filmen om skoleskipet «Christian Radich» og dets tokt.

Men «Spørsmål 7» bringer oss ikke til et solvarmt og smilende Vest-India. Handlingen foregår i et grått, nedslitt og trøstesløst Øst-Tyskland, og hensikten har vært å gi oss, med fotografisk nøyaktighet og vederheftighet et stykke hverdag og virkelighet.

I rollene møter en ingen «stjerner», bare jevnt gode skuespillere som lydig går inn under filmens jernhårde krav om ekthet og dokumentert sannferdighet. Skildringen av kirkekampen bygger hele veien på faktiske hendelser. Det begynte med at produsenten, *Lothar Wolff*, fikk høre om en øst-tysk prestesønn som ble nektet videre utdanning fordi han ikke bøyde seg for kommunistenes krav. *Wolff* overlot til forfatteren *Allan Sloane* å foreta undersøkelser med sikte på et film-manuskript, og i de følgende tre år hadde *Sloane* tusenvis av samtaler med flyktninger, vanlige reisende, delegasjonsmedlemmer og andre som kjente forholdene i *Ulbrichts DDR*. Han gran-sket også en stor mengde dokumentasjon og trykksaker.

Sloane var ikke på jakt etter effekter og sensasjoner, noe filmen bærer tillitvekkende preg av. Det var et bilde av dagliglivet i «folkedemokratiet» han ønsket å gi, og ganske særlig: Hvordan artet tilværelsen seg for mennesker som forble trofaste mot kirken og troen? Etter hvert tok hans manuskript form.

Slik som forfatteren behandler stoffet hever imidlertid denne historien seg fra familiekonflikt til å behandle et sentralt problem: Menneskets grunnleggende rett til å bestemme over sitt eget sinn og sitt eget liv i forholdet til statsmaktene — et emne som har tidløs aktualitet.

Da filmen skulle spilles inn, måtte det av forståelige årsaker skje i Vest-Tyskland. Valget falt på *Mölln*, og de 18 000 innbyggerne gikk inn for oppgaven med liv og sjel. Fabrikker,

Pastor Gottfried (*Michael Gwynn*) tar avskjed med sin sønn *Peter*, vel vitende om at myndighetene bruker gutten som et våpen mot ham selv og hans kirke.

Peter (*Christian de Bresson*) løser sin opprivende konflikt mellom troska-pen mot faren og kirken og presset fra partiet ved å flykte over sonegrensen under et festi-val-besøk i Øst-Berlin.

skoler og andre offentlige bygninger ble utstyrt med bannere som i like høystemte som forløyede slagord forkynte lykken ved å leve under kommunismen. Lastebiler kjørte rundt med høytalere som skrek ut Sovjet-propaganda — en av filmens mest groteske (og sannferdige) scener viser en slik uavbrutt mikrofonterror mot bønder som arbeider på sin egen fedrengård. På husveggen heiste en opp de forhatte og stupide kjempe-portrettene av *Marx* og *Lenin* og *Ulbricht* og *Pieck*, og mer enn en gang hendte det at tilfeldige besøkende i *Mölln* trodde at de uforvarende var havnet bak jernteppet.

For mange av innbyggerne var det ikke bare skuespill. Filmene ble innspilt under det kyndige og kritiske øye til store mengder flyktninger som ble ubehagelig minnet om hva de hadde rømt fra, en tilværelse de søkte å glemme, sammen med sine tapte barndomshjem. De visste også at spørreskjemaet — med det avgjørende spørsmål 7 — var hentet fra virkeligheten: Deres egne barn hadde hatt det på skolen.

Er det ikke bare å jatte med — la barna skrive ned det monotone og dumme propagandasølet som sprøytes ut, dag etter dag, over borgerne i *DDR* — og så få fred? En av arbeiderne i filmen hevder det, overfor sin hustru og sin datter. Han tar en reddik, tvinger datteren til å bite den tvert av og holder resultatet opp for henne: «Slik skal du innrette deg, barnet mitt! Rød utenpå, hvit inni!»

Pastor *Gottfried* og hans nærmeste kan ikke «innrette» seg slik, de stiller større krav til seg selv om redelighet og selv-respekt. Det koster dem friheten — denne filmen anklager og dømmer uten appell et politisk system der samvittighet og tro-skap mot egne verdier er forbudt.

En hører enkelte si: Åndsfrihet er ikke noen realverdi for mennesker som lever i sosial nød. Først må nøden lindres, om nødvendig med diktatur og press — så får vi se. Påstanden er bunnfalsk, rent bortsett fra at i Øst-Tyskland har en ofret åndsfriheten uten engang tilnærmedesvis å løse problemer en trodde kommunister forsto seg på, nemlig de økonomiske. Det er hverken mulig eller tillatt å «dispensere» myndigheter fra respekt for menneskeverdet i politiske eksperimenters navn.

Vi sitter trygt i en norsk kino og ser dette, og tenker kanskje: «Filmer burde være morsomme, få oss til å le — ikke være dystere som denne.» Ikke så langt borte lever millioner av mennesker denne tilværelsen, bak en vel bevoktet mur og uten utsikt til at den vil endre seg meget til det bedre innen de dør. Noen av dem har avskrevet sitt eget liv, det som nager dem er barna, fremtiden. En vil lenge huske *Michael Gwynns* alvorlige, følsomme ansikt og dets tolkning av en far som ser Staten — intet mindre — løpe storm mot karakteren i en 15-års gutt.

X.

BLIKK på TIDEN

RINGEN SLUTTET

■ Den franske filosofen Jean Jacques Rousseau døde i 1778. Først i 1963 begynner en visst i norske skolekretser å ane at noen av hans grunntanker om barnet og oppdragelsen simpelthen er livsfjerne. Hvilket — formulert slik — unektelig er å sette en sak på spissen, der den foreløbig kan bli stående. I «Den Høgre Skolen»s siste nr. har i hvert fall lektor Reidar Myhre skrevet en interessant artikkel om de nye vinder som blåser i den pedagogiske verden her hjemme. Noen vil synes at enkelte av «vindene» er så gode og gamle at en bare kan spørre hvor i all verden de har blåst hen, hele denne tiden? Mens det i mellomkrigstiden var et kjernepunkt i oppdragelsen å sette barnet i sentrum, skriver lektor Myhre, så forsøker en idag å gi kulturverdiene den plass og betydning som tilkommer dem.

Idag er man klar over at en ensidig betoning av interesseprinsippet, av at barn skal «synes det er morsomt» både er pedagogisk uheldig og lite realistisk. Det kan føre til en uheldig kravsmentalitet og tendenser til å velge den minste motstands vei. En våger idag påstå at utviklingen av pliktfølelsen spiller en meget vesentlig rolle i den pedagogiske prosess.

I mellomkrigstiden betonte man barnets frihetsbehov så sterkt at man overså et annet som gjør seg gjeldende med like stor styrke, behovet for ledelse. Det som kreves er en kombinasjon mellom fasthet og konsekvens, mildhet og forståelse, natur og kultur, regulert etter barnets skiftende utviklings-trinn, skriver lektor Myhre.

Konklusjonen er klar:

«Et siste trekk i bildet er vurderingen av lærerens plass i den pedagogiske situasjon. Mens man i mellomkrigstiden så det som noe av et ideal at læreren skulle overflødiggjøre seg selv, betrakter man idag dette ikke bare som en utopi, men som slett pedagogikk. Ved siden av barnet og stoffet danner læreren den tredje hjørnestein i den pedagogiske trekant. Gjennom hele sitt vesen, gjennom sine handlinger, sine ord og sine skjulte tanker åpenbarer han arten av sin menneskelige kvalitet, og påvirker — enten han er klar over det eller ikke — de uferdige og umodne medmennesker som han daglig omgås. Deri ligger hans største ansvar, og derfor er også den største og viktigste oppgave i all pedagogisk virksomhet oppdragerens oppdragelse av seg selv.»

Og synes noen at dette lyder for kjent og kjært, blir de behørig både advart og beroliget:

«De nye tendenser i pedagogikken betyr ikke et tilbake til de «gode, gamle» dager, men de blir nærmest å karakterisere som en syntese av det beste i den «gamle» pedagogikk og det beste i reformpedagogikken i lys av de siste landevinninger på de kulturområder som har særlig betydning for pedagogikken.»

Gjerne det.

«TAKTIKK»?

■ En fantasifull og vel «litterær» utenrikspolitisk orientering hører til «Dagbladet»s mest ærverdige tradisjoner. På utsatte poster, som Bonn, holder det iherdig tysk-fiendtlige bladet seg med en korrespondent som må ha større evner for kriminalreportasjen, etter hans stoffvalg å dømme, og på annen-siden har en nokså regelmessig kunnet finne høyst personlige og noen ganger underholdende kannestøperier — først fra Ragnar Volds og nå fra Karl Emil Hagelunds sinne penner.

Sistnevnte har (30. mars) festet seg ved det begynnende «tøværret» mellom Moskva og Vatikanet (ennå er det bare noen få drypp fra istappene!), og knytter det mer behendig enn egentlig saklig opplysende sammen med et meget urettferdig nøkkel-drama om pave Pius XII, som for tiden gjør furore i Vest-Tyskland:

«Det er ikke første gang i den katolske kirkes historie at Vatikanet er nødt til å la sin overbevisning vike for taktikk. Rabaldret omkring den 32-årige vest-tyske forfatteren Rolf Hochhuts skuespill «Der Stellvertreter», viser at Pius XII inntok en liknende holdning overfor Hitler-Tyskland.

Hochhuts drama er en anklage mot den forrige paven for at han ikke aktivt grep inn og fikk stoppet Hitlers volds-politikk overfor jødene. I en av stykkets scener ber en ung pater Pius om å gripe inn og protestere mot jødemassakrene.

Paven svarer: «Bare Hitler forsvarer Europa nå. Og landene i Vest må gi ham pusterom så lenge han representerer en nyttig barriere mot Øst.»

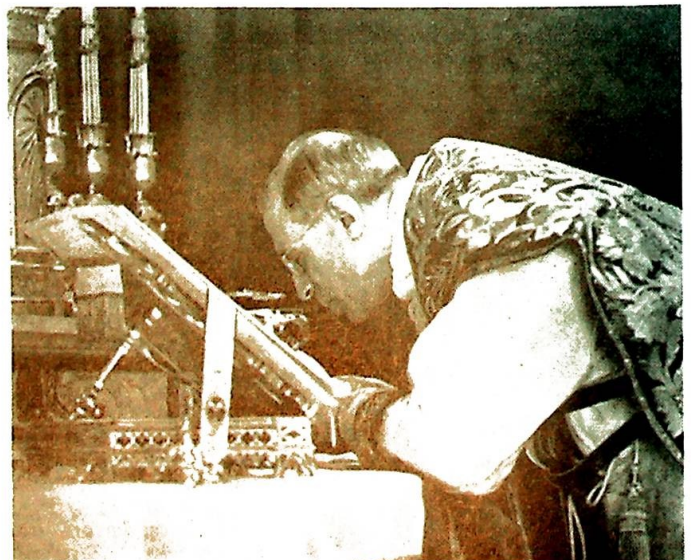
De vest-tyske kommentarene til dette dramaet hevder at forfatteren overdriver Kirkens muligheter og bagatelliserer den totalitære stats makt.

Det blir hevdet at hvis kirken for fullt hadde gått imot Hitler, ville muligheten for å redde dem som virkelig ble reddet, også ha falt bort. I Roma ble den tyske jesuitten Robert Leiber intervjuet. Han var i mange år pave Pius' sekretær og rådgiver i tyske saker. Han gir et eksempel fra Nederland. I 1942 protesterte de nederlandske biskopene mot jødeforfølgelsene og Seyss Inquart lovet at de kristne jødene skulle bli spart. Da biskopene ikke nøyde seg med dette, men gjorde nye framstøt, trakk rikskommisæreren løftet sitt tilbake, og gikk til motaksjon, en aksjon som også resulterte i at katolikker av jødisk avstamning ble sendt til konsentrasjons-leirene.

Den tyske jesuitten ville med dette eksemplet bevise at en demonstrasjon ikke gjorde noen nytte, man gjorde jødene tvert om en bjørnetjeneste.»

At Vatikanet — eller pave Johannes XXIII — skulle måtte «la sin overbevisning vike» i og med at det søkes samtale og kontakt for å mildne de katolske kristnes kår bak jern-teppet, røper ikke nettopp hos kronikøren noen klarhet i tankegangen eller innsikt i Kirkens målsetninger. Til gjengjeld innebærer det en påfallende uvennlig insinuasjon mot en gammel og nestekjærlig kirkeleder.

Hva Rolf Hochhuts drama «Stedfortrederen» angår, kreves det vel neppe utpreget kritisk følsomhet for å innse, at å anklage en avdød fremstående personlighet for så alvorlige og skjebnetunge pliktforsømmelser i *skjønnlitterær* — altså *diktet* — form, allerede i seg selv innebærer en uanstendighet. Her kunne bare den mest pinlig nøyaktige dokumentasjon gjøre

Pius XII — svek ikke jødene.

LITTERATUR

Et brev fra Sigrud Undset

krav på oppmerksomhet, eventuelt tillit. En slik dokumentasjon foreligger ikke — Rolf Hochhuth dikter desto friere sine pavelige dialoger og avgjørelser. Den dokumentasjon som foreligger, taler et annet og tydelig sprog om Pius XII's innsats for jødene, med de midler som faktisk kunne avhjelpe deres nød under Hitler-barbariet. (Interesserte vil finne detaljopplysninger i «St. Olav» nr. 6, 1961.)

Var det ikke en nærliggende tanke at dette visstnok vel-skrevne dramaet, fremfor å havne som moment i en norsk utenriksvurdering, burde ha vært bedømt som et nødvendigvis tendensiøst partsinnlegg, uttrykk som det er for en markert tysk anti-klerikalisme? Kanskje den tanken endog er tenkt? Og lagt til side?

ORIENTERING OG SNEVERSYN

■ Under denne samme tittel har den kjøbenhavnske dags-avisen «Kristeligt Dagblad», som under sin unge og dyktige redaktør Bent A. Koch har lagt opp en åpen, moderne og kulturvennlig linje, måttet forsvare seg mot lesere som åpenbart er blitt svimle over farten inn i en ny og mangfoldigere virkelighet. Vel er Danmark et land som også når det gjelder kirkelige horisonter har brede, store linjer og åpent utsyn. Men på enkelte dissenterhold har en nok følt seg støtt over den grundige og tolerante oppmerksomhet som bladet, forøvrig i nokså slående kontrast til sin Oslo-kollega slik på det jevne, har vist den katolske kirke, ikke minst gjennom sin dyktige spesial-medarbeider for katolske spørsmål, den folkekirkelige pastor Johs. Langhoff. Bladet vet (18. mars) å argumentere for sitt standpunkt:

«Bladet ser det som en central opgave at give læserne en så udførlig og objektiv orientering som muligt om alt, hvad der foregår af betydningsfuldt både inden for og uden for folkekirkens grænser, herunder også i andre landes kirkeliv.

Ikke mindst det sidste er blevet overordentlig væsentligt i de sidste årtier. Verden er blevet lille, og hvad der foregår uden for vor dør i dag, kan blive af afgørende betydning for os i morgen. Desuden kan vi slet ikke være ligegyldige over for det, der sker i andre kirker, fordi vi trods alle skillelinjer og modsætninger dog er sammen med dem i den store Kristi kirke.

Noget af det mest betydningsfulde, der på det kirkelige område er sket i den store verden i de sidste år, er den uventet kraftige kursændring i den katolske kirke, der er blevet afspejlet i det hidtidige forløb af koncilet i Rom. Den kan, hvis den får lov at slå igennem, medføre et ganske anderledes evangelisk liv i dette kirkesamfund, der omfatter mere end halvdelen af hele kristenheden, og den kan også muliggjøre et langt større fællesskab mellem denne kirke og de andre kirkesamfund.

Det er riktigt, at vi har bragt betydeligt mere stof om den katolske kirke end om de danske frikirker. Men det har ikke noget at gøre med en svagere grad af kærlighed, derimod simpelthen med, at der ikke fra frikirkerne har foreligget et sådant spændende og måske epokegørende materiale. I øvrigt har vi adskillige gange mødt taknemlighed fra dansk frikirke-lig side for den langt større åbenhed over for frikirkerne, bladet i dag praktiserer, i forhold til for et par år siden.

Mon ikke det dermed er klart, hvilke saglige journalistiske og kristelige grunde vi har haft til at give det katolske stof en så forholdvis udførlig plads? En modsat holdning ville være udtryk for manglende journalistisk forståelse og ukristelig snæversyn.»

EPILOG

■ Debatten om norsk presse og kriminal-reportasjene var neppe ufruktbar — det er en konklusjon det må være tillatt å trekke over en tykk og allsidig mappe utklipp og notater. Både pressens folk og publikum fikk klargjøre sine standpunkter og sine krav, og selv om avisene nokså rundhåndet forsynte seg selv med vandels-attester og absolusjoner,

I 1927 utga den franske forfatteren Maurice Bedel sin roman I «Jerome på 60 grader Nord» — en nøkkelroman fra Oslo som ganske nærgående og avslørende beskjeftiget seg med moralen — og umoralen! — i den norske hovedstad. Den fikk «skandale-suksess» og vakte debatt — samme år hadde jo Sigrud Hoel utgitt sin «Syndere i sommersol», også en miljøskildring av den «frie» kjærlighet. Fra det mer spøkefulle og overflatiske ved disse to romaner førte der — via den diskusjon de vakte til live — veier inn i en mer seriøs drøftelse av ekteskap og kjønnsmoral i de rast- og rotløse tyveårene.

En fransk katolsk prest som virket i Norge fant det, i sammenheng med dette oppstyr, interessant å uteske Sigrud Undsets mening om saken. Og som alltid når noen rørte ved kjerneproblemer overfor henne, fikk han særdeles grundig svar. I et brev datert Bjerkebekk 19. desember 1927 gir Sigrud Undset uttrykk for noen synsmåter som ennå i dag har bevart sin interesse. Her er — i alt vesentlig — innholdet av hennes brev, som hun uttrykkelig tillot ham å offentliggjøre. Det har ikke desto mindre ligget gjemt inntil nå:

«Kjære pater X!

Der kunne være en hel del at si om det problem De omtaler; jeg kunne selv ha lyst til at tale ut om det (gjerne i et katolsk tidsskrift i utlandet). Her er mine hoved-synspunkter:

1) Etter gammel norsk lov i hedensk tid (og formodentlig etter hedensk lov for det meste) eksisterer ikke begrepet egeskap for træl og trælkvinde. De har i det store og hele temmelig ubegrenset erotisk frihet. Loven beskjeftiger sig bare med eiendomsforholdet til de barn som er resultatet av forbindelsen — hvem som eier barnene; faren og moren er det i aldfald ikke. Jeg synes det er evident at den moderne étatisme,

(Forts. neste side)

og også kunne føre noen faktisk gyldige argumenter og formildende omstendigheter i marken, blir vel dette inntrykket stående tilbake: Norsk opinion har vesentlige fordringer til pressens humanitet som pressens folk ikke bør tillate seg å undervurdere. Det mistenker vi dem da stort sett heller ikke for.

For et par år siden, en ganske alminnelig og usensasjonell hverdag, skrev en fin representant for norsk presse, journalist Odd Hølaas, noen ord som godt kan oppsummere debatten om pressens ansvar, og lesernes rett og plikt til å minne om det ansvaret:

«Det er blitt bebreidet meg at jeg som gammel avismann har vært med på å rokke tilliten til pressen. Til det vil jeg svare at jeg gjerne vil betrakte det som en livsoppgave til enhver tid og ved hver anledning å rokke ved den tilliten. For det er bare diktaturlandene som har den ufeilbarlige presse.

Det er tvert om et sunnhetstegn at en demokratisk presse følger sin egen virksomhet med skepsis, at den er fullt klar over de utallige muligheter og fristelser som daglig er til stede for bevisste og ubevisste fortegninger av sannheten.

Det ville være både klokt og riktig om pressens første tillitsmenn ikke bare ved høytidelige anledninger hevdet de presse-etiske idealer, hvilket kan skape farlige illusjoner om vår egen fortrefelighet, men også inviterte opinionen til å vise sunn skepsis overfor de utvilsomme forsyndelser som stadig finner sted.»

Det er en klok invitasjon.

Frater Candidus.

som m. Maritain kalder det, gaar i retning av de samme forhold. Kun de faa personer som blir «magistrat» paa en eller annen maate kan tillate sig den luksus at ha familie (hvis de ønsker det). Etatismens tendens gaar ut paa at føre den store amorfe masse av folket tilbake til det som den med (bevisst eller ubevisst) perverst misbruk av en skjøn glose kalder «frihet» i de erotiske forhold og samtidig usurperer den uavledelig mere og mere av forældrenes rettigheter og pligter overfor barnene. De forstaar hvad jeg mener (det er saavisst vel heller ingen ny oppdagelse jeg har gjort). Det kristne egteskap og det katholske sedelighetsideal er hovedhindringen for gjenindførelse av «the servile state» som Hilaire Belloc kalder det. At de løse forbindelser blir normen for folkets masse og at barnene blir statseiendom — det maa være idealet for enhver tilstræbt, hendesk étatisme.

2) I de land som blev skilt fra kirken ved Luthers revolution kommer dertil, at renhet, i kristelig betydning, mest mulig har vært frakjendt enhver egenverdi. En ung jomfru har en viss æsthetisk og poetisk verdi (det har ogsaa hedningerne gjerne fundet) «gammel jomfru» har været et spotord, næsten et skjeldsord. Jeg undres paa om en franskmænd og katholsk prest i det hele kan realisere hvad det har betydning, — i henimot fire hundrede aar har det været dunket ind i bevisstheterne hertilands at et væsen som forener kvindelighet, jomfruelighet og alderdom er latterlig, mindreværdig, bedrøget for livets egentlige indhold. Men selv i de «yndige» og «uskyldige» bøker særskilt avfattet for at gis til smaapiker vrimler det av «gamle jomfruer» som er og skal være komiske! Intet under at protestanterne like frem er *rædde* for den hellige Jomfru. Selv de orthodoxe, som ikke vil opgi troen paa Marias overnaturlige moderværdighet tør neppe nævne hende, Jomfruen over alle jomfruer, i sine kirker. Det er som de skulde være rædde for at hun skulde sætte ild paa hele Lutherkirken, hvis hun slap indenfor, og brænde den op til grunden!

3) Saa har ogsaa den unge pikes uskyld ikke anden verdi end en viss markedsværdi. Teoretisk naturligvis — i praksis har selvfølgelig tusener og tusener av mænd og kvinder *følt*, det dreiet sig om overnaturlige og ogsaa om naturlige værdier som de bare vanskelig kunde finde uttrykk for, for følelsen gik tit imot læren. Men kvindesakskvinderne har gjennomgaaende været haardkokte teori-ryttersker. Saa ræsonnerer de: «haahaa, manden vil selv ha lov til at være erfaren, men han forlanger at faa en uerfaren brud, hvorfor? Naturligvis for desto lettere at kunne underkue hende.» Resultat: krav paa samme moral for mand og kvinde. I praksis — garçonmoral.

4) Saa kommer de økonomiske forskyvninger som gjør at de gamle kristelige begreper om ægteskapsmoral og sedelighet ikke mere saa nogenlunde kan identificeres med et materialistisk borgerskaps ideer om det mest bekvemme og hyggelige. «Den vældige fremgang i materiel velstand», «de bedre levevilkår» gjør det merkelig nok umulig for almindelige unge mennesker at tænke paa ægteskap og familieliv før den friskeste ungdomstid er forbi — hjerte og sanser avkjølet, evnen til at digte og drømme likevel som evnen til at opofre sig og avpasse sig efter et andet menneske stivnet. Og denne ungdom kjender ikke engang av navn cølibatet som en frivillig valgt livsform, med maal som forutsætter ugiftheit — for dem er cølibatet ene og alene en paatvunget ventetid inden de kan realisere den eneste livsform som de har lært er menneskeværdig. (I praksis ræsonnerer naturligvis ikke alle mennesker saa galt her heller; jeg husker til og med en luthersk sogneprest som levet ugift, til stor oppbyggelse for sin menighet, men han hadde rigtignok ikke lovet dette for Vorherres skyld; derimot hadde han været forlovet med en yndig ung pike som druknet kort før deres bryllupsdag, og at der var meget vakkert i *dette*, kunde alle se).

Imidlertid — kan man bebreide en ungdom som er blitt oplært til at tro — de og deres forfædre i generationer — at det kristne ægteskap er, ikke et sakrament, men et naturgit forhold og at en moral som forutsætter overnaturlig naade skulde være slet og ret den naturlige, og naade er noget som de har hørt litet eller intet om — at de finder hele systemet unaturlig —?

Det er ut fra disse synspunkter jeg mener man maa forstaa den moralske krise som vaar tid gjennomlever — overalt, hvor ikke den katholske tro er en levende tro, saan at man sier i sit hjerte: hvis den moral som Kirken forkynder, paa dette ene historisk givne tidspunkt gjør det fortvilet vanskelig at leve og være ung i verden — saa er det *verden* som det er galt fat med, og det er verden som maa indrettes efter Kirkens sedelære. Kirken lærer Jesu lære — den var tilsynelatende livsfjern og umulig i de omgivelser, hvor Han først fremsatte den; det er den tilsynelatende nu og.

— Bedels bok har jeg ikke læst, men jeg tror selv efter avisreferaterne at jeg kan identificere hans modeller. Det er en kreds som jeg altid har holdt mig mest mulig paa avstand av, væsentlig fordi jeg alltid blev fuldkommen stum og kold av kjedsomhet, bare jeg kom i den flygtigste kontakt med mennesker derfra. Men mit indtryk er at de omgaaes med disse ideer, jeg her har været inde paa, som børn omgaaes med de cigarstumper de har fundet i rendestenen. Det er formodentlig ukristelig at si det — den ene sjæl er like værdifull som den anden og det er min synd at jeg undertiden synes, det er ubegripelig at de skal være det — men for mig staar det som mere alvorlig og tragisk at den store, brede masse av det arbeidende folk, unge gutter og piker lar sig avkristne og gjøre til slaver under et samfundssyn som ikke vil regne med Gud og derfor hellerikke med menneskeværd, end at nogen damer i visse kredse gaar som vandrepokaler fra ægtemand til ægtemand.

— Ja nu kom jeg allikevel til at skrive alt hvad jeg hadde tænkt at si om dette, og hvis De vil, kan De visst godt citere alt som jeg har skrevet, som mine uttalelser.»

BISKOP I 10 ÅR

Biskop Johannes Rùth, som iår kan se tilbake på ti virksomme og fruktbare år i Midt-Norges apostoliske vikariat.

Den 12. april 1953 ble Dr. Johannes Rùth fra Kongregasjonen av Jesu og Maria hellige hjerter, vigslet som den første katolske biskop i Mellom-Norge etter reformasjonen.

Pater Rùth hadde da bare vært et halvt år i Norge. Men han hadde alt lært seg vårt sprog så godt at ved Den norske kirkes jubileum samme år vakte han oppsikt, ikke bare ved sitt vidsyn og sin menneskelige varme, men ogsaa med sin ypperlige norsk.

I disse ti år har han stadfestet det ry han vant som en personlighet og som en velviljens mann. Men han har også overbevist om at han har praktisk skjønn og evnen til å få gjort noe, ikke minst gjennom sin virksomhet som kirkebygger. Det var nemlig en nokså nedslitt kirkeprovinns biskop R uth overtok som sitt bispedømme i 1953. Kapellene i Molde og Kristiansund var brent. Bare kirken i Trondheim og kapellet på Stiklestad sto igjen. I 1963 er situasjonen ganske forandret: kirker er reist i Molde og Kristiansund, i  lesund er det grunnet en helt ny stasjon med kirke og menighetslokale, og i disse dager er alt ferdig til   begynne bygging av pleiehjem og kapell på Levanger — man venter bare på bygge yve.

Biskop R uth er en meget skattet foredragsholder. Han har en særlig evne til   fremstille det innviklede på en anskuelig m te, og til   engasjere en m telyd — hans grasiøse og livlige fremføring gjør en aften med biskop R uth på programmet til en fest.

Først og fremst har det tiltak som, etter enkelte famlende forsøk, i 1957 fremsto som Katolsk Forum i Trondheim, nytt godt av hans foredragsvirksomhet. Katolsk Forum har diskusjonsmøte hver fjortende dag. Helt fra begynnelsen har biskop R uth her poengtert betydningen av at protestanter og katolikker kommer til gjensidig forståelse.

Likevel tror jeg nok menigheten setter aller størst pris på hans pastorale gjerning. I prekenen f r han det fulleste vingefang for sin menneskelige og teologiske innlevings-evne.

Aa. H.

Jubileet blir h ytideligholdt søndag 21. april.

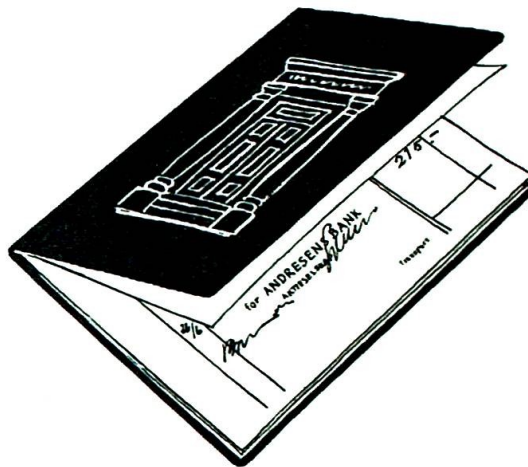
UTLANDET

PAVENS NYE ENSYKLIKA

Onsdag i den stille uke offentliggjorde Vatikanet pavens nye ensyklika, etter sine begynnelsesord kalt *Pacem in terris* («Fred på jorden»). I denne rundskrivelsen vender paven seg ikke bare til alle katolikker, men for første gang til hele verdens befolkning — alle mennesker av god vilje. Dens tema er veiene til   minske den politiske og sosiale spenning i verden. Etter at paven først, i et par mer filosofisk pregede kapitler, har slått fast grunnlaget for rettssamfunnet og de enkelte borgeres rettigheter i de enkelte land, går han i tredje del over til   behandle de internasjonale forhold. Rasediskrimineringen avvises restl st, minoritetenes rettigheter blir hevdet, og på alle m ter blir menneskets verdensborgerskap understreket, bl. a. ved dets rett til emigrasjon og immigrasjon. Krigen som middel til   forsvare en nasjons rettigheter blir fullstendig avvist. I fjerde del går paven inn for en verdensregjering, via en styrkelse av FN's kompetanse; og i det femte og siste kapittel av ensyklikaen

(Forts. neste side)

Ved D P eller KONFIRMASJON

En BANKBOK er
DEN BESTE GAVE

ANDRESENS BANK
AKTIESELSKAP
OSLO

velg riktig tobakk

mild og moden
aromatisk og velsmakende
SKANDINAVIAS MEST SOLGTE TOBAKK

TIEDEMANNS GUL

GB-62

behandler han mulighetene for et samarbeid mellom grupper og nasjoner av ulike politiske oppfatninger, der han ganske spesielt synes — om enn i vel avveide og omhyggelig valgte termer — å antyde en mulighet for en reell samtale bl. a. mellom katolikker og kommunister.

Ensyklikaens tekst forelå dessverre for sent til at «St. Olav» kunne rekke å gi noen utførlig redegjørelse for den i denne omgang. Vi har derfor her valgt å vie resten av spalteplassen til *Le Mondes* lederartikkel for langfredag. Denne Pariser-avisen, som er en av verdens ledende, gir her samtidig et resymé og en vurdering av ensyklikaen, som er et talende vidnesbyrd om hvilken interesse den påkaller. I neste nummer vil vi så komme tilbake med lengere utdrag av rundskrivelsen.

«I sin realisme, sin klare ro og i sin tillit til fremtiden trer Johannes XXIII's ensyklika *Pacem in terris* frem som et bilde på sin opphavsmann. Sjelden har et pavelig dokument i den grad tiltrukket seg opinionens velvillige oppmerksomhet. På den måten har den nådd sitt første mål, som er å skape bedre muligheter for folkenes sameksistens, ja mer, for deres innbyrdes forståelse. Ved å ta opp freden som et hovedtema, «denne menneskehetens dype lengsel», har paven kastet i vektskålen hele sin popularitet såvel som sin autoritet. For ut over den katolske verden vender han seg til alle mennesker av god vilje. Han har med dette gjort det klart for hele den «menneskelige familie» at han føler seg åndelig ansvarlig for dens skjebne, uten å skjelle mellom troende og ikke-

troende. Aldri har Kirken så klart avvist enhver religiøs ghetto.

Katolikkenes øverste hyrde legger for dagen sin grunnleggende overensstemmelse med menneskehetens ønsker og lengsler, på en ganske usedvanlig måte; det er helt klart at han ikke søker å dominere, men bare på beste måte å hjelpe både individer og nasjoner til på en fredelig måte å løse deres verdenslige problemer. Det er betegnende at Johannes XXIII med ettertrykk regner opp menneskerettighetene, rettigheter som står i forhold til menneskets plikter — rett til arbeid, til trygghet, til rettferdighet, til opplæring, til fritid, til å skifte bosted, osv. — og insisterer på betydningen av FN's menneskerettighetserklæring av 1948, idet han kaller den «et skritt på veien til opprettelsen av en juridisk-politisk organisering av verdensfelleskapet».

Ensyklikaens stillingtagen angående avrustningen vil kanskje forekomme pasifister og ikke-volds-profeter for moderat, men den svarer på en iøynefallende måte til det som De To Store sier seg å være mest opptatt av, og vil kanskje dermed vise seg å være et desto mer effektivt og stimulerende bidrag til å avklare disse problemene som igjen og igjen unnslipper grepet: stans i atomprøvene, parallell og samtidig reduksjon av rustningene, forbud mot atomvåpen og gjensidige kontrolltiltak. Forøvrig gjør paven seg heller ingen illusjoner: Alt dette forblir på det nærmeste ugjennomførlig uten en «gjennomgripende sjelenes avrustning» og uten at krigsfrykten og krigspsykosen forsvinner.

(Forts. neste side)

DRAMMEN		
GUSTAV THIELEMANN Pølse- og hermetikkfabrikk Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN		
DRAMMEN	 TYRILYS ^{A/S} TYRI FABRIKKER Drammen Har også landets eneste bivokspresseri	
GUSTAV BØHM & SØN A/S Bakeri og Konditori Drammen		
HALDEN		
<i>Halden-</i> <i>firmaer</i>	Gunnar Setterquist Elektrisk forretning. Aut. installatør HALDEN - BERG - IDD Tlf. 1981 og 1733 — Storgt. 1	<i>Karl Knap</i> ^{A/S} Tlf. 2710 Bygningsartikler — Rør og Maskinforretning Linoleum
SIGURD GRØNNERN Manufaktur og utstyr Tlf. 2746	A/S HALDENS BRYGGERI	F. JØRGENSEN Aut. rørlegger - Rørhandel Tlf. 1844 - 2535
HALDEN FARVEHANDEL A. Sandaker, Torvet Tlf. 1264	<i>Paul Johannesen</i> Alt i ur og optik TELF. 20 11	ØSTFOLD SNEKKERIFABRIKK Dører — Vinduer — Trapper Kjøkkeninnredninger Tlf. 1630

Den mest originale delen av ensyklikaen, og den som tydeligst åpenbarer Johannes XXIII's optimistiske og pragmatiske innstilling er den som gjelder forholdet til ikke-katolikkene. Paven — som nylig mottok i audiens Khrusjtsjovs svigersønn — legger vekt på å skjelne mellom på den ene siden falske filosofiske doktriner, som en gang for alle er definert og stivnet til, og på den annen side de historiske bevegelser, som i høy grad er underkastet og influert av begivenhetenes gang. Han påpeker hvilke fordeler som kan resultere av møter som hittil hadde forekommet inopportune eller ufruktbare, såvel som av et eventuelt samarbeid på det økonomiske, sosiale eller politiske område. Ingen skal ta feil på dette punkt: I noen linjer tunge av innhold har paven her trukket opp veier som avgjort er både nye og følgesvangre for fremtiden.

«Pacem in terris» ringer på den annen side for kolonialismens død, ved å proklamere at alle politiske sam-

funns likeverdighet må være hevet over diskusjon. Johannes XXIII gjør seg enn videre til talsmann for at det må bli konstituert en offentlig myndighet av verdensomfattende karakter — samtidig som det gjøres klart at «subsidiaritetsprinsippet» måtte få regulere forholdet mellom denne universelle myndighet og de enkelte lands regjeringer, som skulle fortsette å utøve sin autoritet i sin egen sfære.

Konsilfedrene, som nå ser frem til å ta opp, i konsilets neste sesjon, alle de problemer som er forbundet med freden, med hungeren, de internasjonale organisasjoner, menneskerettighetene osv., vil i denne ensyklikaen (som til syvende og sist utgjør en fortsettelse av «Mater et Magistra») finne rikt materiale til å inspirere deres refleksjoner og avgjørelser. Og utkommet som den er like før de italienske valgene vil den sikkert ikke unngå å influere på partienes argumentasjon og hele holdning.»

<p>Gode Bergens-firmaer</p>	<p>K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pøsefabrikk Solheimsgt. 25 Tlf. 99 016 Bergen</p>	<p>$\frac{1}{8}$ Kr. Madsens Bok- og Papirhandel BERGEN Bryggen 5 - Leppen - Telefon 11 482</p>
<p>A. K. EGGE A/S Frukt og grønnsaker En gros</p>	<p>Deres gullsmed fører Slektsølv <i>Theodor Olsens Eff.</i> JUVELER SMÅSTRANDGT 4 BERGEN</p>	
<p><i>Eches Farvehandel</i> NYGÅRDSGT. 4</p>	<p> All slags skadeforsikring ERLING KRAGE A/S PRYD- OG BRUKSKUNST Bergen Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjøll»</p>	
<p>HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, Radio- og Utstysforretning TORNØEGÅRDEN - BERGEN FREDRIKSTAD</p>	<p>FREDRIKSTAD FREDRIKSTAD BLIK- & METALVAREFABRIK Andresen & Müller Mek. verksted — Blikkemballasje og metallvarer av enhver slags — Jernfat i alle størrelser og for ethvert øyemed — Isenkramartikler — Elektrisk og Autogensevning — Stanseartikler</p>	
<p>EDVARDSSEN & NORHEIM A/S Autorisert Installatør Radio og Elektrisk utstyr Tlf. 1220 - Fredrikstad</p>	<p></p>	
<p>KLEMET JOHANSEN Fredrikstad Begravelsesbyrå Farmannsgt. 10 - Tlf. 3062 1885 75 år 1960</p>	<p><i>Andr. Panne</i> Kontormaskiner - Kontorutstyr Storgt. 4 - Fredrikstad Tlf. 2945</p> <p> Tlf. 1662 - 2069</p>	

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsv. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 33 22 46

Privat 55 77 87 - 69 43 72

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

Joh. Weydahl & S

Oslo - Centralb. 68 18 07

KAFFE
og
HERMETIKK
en gros

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II

Tlf. 33 36 24 - Oslo

Tlgr.adr.: RUSTFRIKNUT

Over til Kombinert!
Forsikringen som gir den beste
beskyttelse når skader inntreffer.

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00

OSLO

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo

Telefon 33 18 34 - 33 32 37

Jens J. Andersen
OSLO - CENTRALBORD 68 14 00
Beste leverandør av
KJØTT-FLESK-PØLSEVARER

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.

Tlf. 21 69 06

WISBECH
AKTIESELSKAP

Majorstua - Oslo

**MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER**

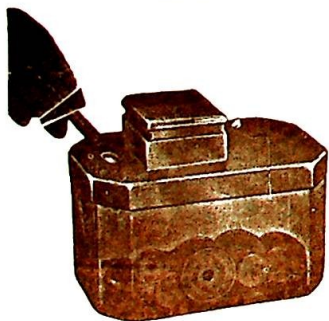
Melitta

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE
DRØYERE KAFFE

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

« KLAR »

Fåes i banker over hele landet

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvei 23, Grefsen

Tlf. 21 18 32

SØREN HANSSEN
Kolonialforretning

Langes gate 6 - Oslo

Telefon 33 77 34

Johan Olsen & Sønner

Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90